

Fake news a dezinformace jak se orientovat mezi mýty a pravdou?

Dne 12. května 2019 se při příležitosti festivalu Svět knihy uskutečnila speciální debata ze série Café Evropa, tentokrát na téma „Fake news a dezinformace – jak se orientovat mezi mýty a pravdou?“. Pozvání přijali dva velmi zajímaví hosté. Jedním z nich byl Miloš Gregor, autor knihy „Nejlepší kniha o fake news“ a tvůrce projektu „FakeScape – Unikni fake news“, který navíc působí na Katedře politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Vedle něj na panelu usedl Jakub Kalenský, který se v současnosti věnuje vyvracení ruské propagandy a dezinformací pod hlavičkou Atlantic Council Eurasia. Moderace nedělní debaty se ujala Kateřina Etrychová z pozice nezávislé redaktorky. Moderátorka debatu otevřela otázkou, zdali se naši pozvaní panelisté nechali někdy napájit fake news. Pan Gregor s diváky sdílí svou zkušenost a zmiňuje, že jednou sdílel na svém facebookovém profilu citaci nejmenované politické strany, krátce nato však vyšlo najevo, že se jednalo pouze o výplod satirické stránky. Jakub Kalenský se však potýkal se závažnější situací – pracoval s informací ohledně zabití jednoho z vůdců donbaských separatistů ukrajinskými nacionalisty až do doby, kdy byl místními novináři upozorněn, že se jedná o fake news. Existuje nějaký návod, jak se orientovat mezi obrovským množstvím informací a obzvláště v době sociálních médií? Miloš Gregor odpovídá: „Kdyby ten návod existoval, tak si každý tu příručku přečteme a nemáme ten problém. Není však osvědčenějšího řešení než přemýšlet nad informacemi a ověřovat si zdroje informací.“

Kateřina Etrychová se doptává, zdali existuje určitá skupina lidí, která by byla k fake news náchylnější. Pan Gregor se domnívá, že tomu tak není a odkazuje se na výzkum, který prováděli s kolegy na Katedře politologie FSS MUNI, doplňuje, že každý z nás věří takovým informacím, které podporují naše osobní názory a vidění světa. Moderátorka se obrací na Jakuba Kalenského s otázkou, zdali je vůbec reálné, aby se běžný člověk v informacích vyznal, když s tím mají občas problém i zkušení novináři. Ten reaguje: „Tady jsem asi trochu skeptický. Byla by na místě trocha pokory. Je třeba si přiznat, že se nevyznáme ve složitém informačním prostředí.“ Lze vnímat současný fenomén dezinformací v kontextu „novodobé studené války“? Moderátorka upřesňuje svou otázku poukázáním na skutečnost, že se většinou hovoří o Rusku proti USA či Rusku proti EU, kdy Rusko je vnímáno jako hráč, který využívá právě zbraň v podobě šíření fake news a dezinformací. Pan Gregor upozorňuje, že dezinformace jako takové nejsou novým úkazem. Dezinformace jsou tu již po dlouhá léta, změnila se pouze skupina lidí, na kterou jsou dezinformace cílené a říká: „Ve 20. století jsme o dezinformacích neslyšeli, protože nebyly cíleny na nás jako širokou veřejnost, to se změnilo s příchodem sociálních sítí.“ Je Rusko největší hrozbou a šířitelem fake news? Odborník na ruskou propagandu, Jakub Kalenský, reaguje slovy, že se jedná o podloženou skutečnost, kterou lze například dohledat ve zprávách různých zpravodajských služeb,

kteří označují jako největší nebezpečí právě agresí Ruska. Doplňuje, že v roce 2015 se shodlo 28 hlav států na realizaci týmu, který by se věnoval hrozbě ruské dezinformační kampaně. „V této chvíli, co se týče organizované dezinformační kampaně, je Kreml definitivně zodpovědný za naprostou většinu fake news,“ domnívá se pan Kalenský. Kateřina Etrychová se ptá Miloše Gregora, zdali si lze nějak představit tvůrce fake news – o jaké lidi se jedná? Dle něj je lze rozdělit do tří skupin. Nejméně neškodní jsou ti, kteří fake news šíří za účelem zviditelnění se. Druhou skupinou jsou lidé, kteří se pro šíření nepravdivých informací rozhodnou kvůli zisku. Třetí skupinu tvoří lidé, které šířením informací skutečně věří. V souvislosti s blížícími se volbami do Evropského parlamentu se debata nevyhnula ani tomuto tématu. Paní moderátorka zmiňuje sestavení týmu Facebookem, který by měl blokovat fake news o eurovolbách ve 24 jazycích – budou podobné týmy do budoucna standardem? Miloš Gregor reaguje slovy: „Těžko odhadovat, před deseti lety ještě Facebook nehrál nijak významnou roli při politické komunikaci během volebních kampaní. Dnes je to úplný základ.“ Jakub Kalenský oceňuje alespoň jistou snahu ze strany této sociální sítě oproti skeptickému pohledu Miloše Gregora. Navíc nesouhlasí s pohledem na sociální sítě jako zodpovědné platformy v oblasti šíření fake news.

Evropský parlament
Kancelář v České republice

Organizátoři v rámci projektu Café Evropa poskytují prostor pro svobodnou diskusi. Její závěry však nelze zaměřovat s oficiálními stanovisky a postoji institucí EU.

www.cafe-evropa.cz